

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO PROCESO KODEKSO
282 STRAIPSNIO 2 DALIES PAPILDYMO
ĮSTATYMO PROJEKTO

1. Projekto rengimą paskatinusios priežastys, pirminiai jo siūlytojai ir asmenys dalyvavę rengiant ar tobulinant projektą

Parengti projektą paskatino pastaruoju metu valstybės institucijų deklaruojamas siekis sumažinti valstybinėse ir nevyriausybinėse vaikų globos institucijose gyvenančių vaikų skaičių. Šis deklaruojamas tikslas atitinka Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvenciją, kurios preambulėje skelbiama, kad vaikas visapusiškai ir harmoningai vystytis gali *tik augdamas šeimoje*.

Pagal šiuo metu galiojantį reglamentavimą teismas turi teisę, o ne pareigą nukreipti sprendimą dėl įvaikinimo vykdyti skubiai. Tačiau teismai ne visada naudojami šia teise, nors svarbių priežasčių atsisakyti vykdyti tokį sprendimą skubiai paprastai nėra arba jos iš viso nenustatinėjamos. Skubus teismo sprendimų įvaikinimo bylose vykdymas yra aktualus, kadangi dėl teismo sprendimo įsiteisėjimo užtrunka globos namuose liekančių gyventi vaikų integracija į naują socialinę aplinką, tačiau tai neatitinka nei vaikų interesų kuo skubiau juos perkelti į šeimą, nei valstybės interesų, kadangi šie vaikai valstybės lėšomis yra išlaikomi dar mažiausiai 30 dienų.

Valstybinėse ir nevyriausybinėse vaikų globos institucijose augančių vaikų gyvenimo sąlygos yra tik patenkinamos, nes juose gyvena po kelias dešimtis vaikų, o dirba vos keli socialiniai darbuotojai ir jų padėjėjai. Dėl to, kad teismo sprendimas įvaikinti vaiką įsiteisėja tik po 30 dienų, vaikui tokiomis sąlygomis tenka gyventi ilgiau, o tai pažeidžia vaiko interesus.

Nepaisant to, kad praktikoje apeliaciniai skundai dėl sprendimų įvaikinti nėra reiškiami (šiuo atveju nekalbama apie atvejus, kai pareiškimas įvaikinti atmetamas), siūlomą reglamentavimu teismui paliekama diskrecijos teisė netaikyti skubaus sprendimo vykdymo, kai tai nesuderinama su vaiko interesais.

2. Projekto tikslai ir uždaviniai

Projekto tikslas – užtikrinti valstybinėse ir nevyriausybinėse vaikų globos institucijose globojamų vaikų ir jų tėvių interesus vykdamas teismo sprendimus įvaikinti vaiką. Projekto uždavinys į privalomai skubiai vykdomų teismo sprendimų ir nutarčių sąrašą įtraukti teismo sprendimus įvaikinti vaiką, kuris globojamas valstybinėse ir nevyriausybinėse vaikų globos institucijose, išskyrus atvejus, kai teismas pripažįsta, kad tai prieštarauja teisėtiems vaiko interesams.

3. Kaip šiuo metu yra teisiškai reglamentuojami įstatymo projekte aptarti klausimai

Šiuo metu CPK 282 straipsnyje numatyta, kad teismas nukreipia skubiai vykdyti šiuos sprendimus ir nutartis: 1) dėl išlaikymo priteisimo; 2) dėl darbo užmokesčio priteisimo – sprendime nustatyta dalis neviršija vieno mėnesio vidutinio darbo užmokesčio; 3) dėl iškeldintų iš gyvenamųjų patalpų asmenų įkeldinimo; 4) (neteko galios nuo 2011-10-01); 5) (neteko galios nuo 2011-10-01); 6) dėl neteisėtai atleisto, perkeltos ar nušalinto darbuotojo grąžinimo į darbą. Kitais atvejais teismui suteikta teisė leisti sprendimą ar nutartį vykdyti skubiai (CPK 283 straipsnio 1 dalis).

4. Kokios numatomos naujos teisinio reglamentavimo nuostatos, naujai reglamentuotų klausimų teigiamos savybės ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Projektu siūloma papildyti CPK 282 straipsnio 2 dalį nauju 7 punktu ir numatyti, kad teismas nukreipia skubiai vykdyti sprendimus ir nutartis dėl įvaikinimo, jeigu vaikas globojamas valstybinėje ir nevyriausybinėje vaikų globos institucijoje, išskyrus atvejus, kai teismas pripažįsta, kad skubus sprendimo vykdymas prieštarauja teisėtiems vaiko interesams. Pakeitus šiuo metu galiojantį reglamentavimą bus mažiau prielaidų nepagrįstiems teismo veiksams nenukreipiant

sprendimų įvaikinti vykdyti skubiai – tokie sprendimai nebūtų vykdomi skubiai tik išimtiniais atvejais, kai tai nesuderinama su teisėtais vaiko interesais. Tokiu būdu pirmenybė bus teikiama skubiam sprendimo vykdymui, o ne teismo diskrecijos teisei spręsti šį klausimą.

Siūlomu reglamentavimu bus užtikrinta, kad teismui priėmus sprendimą įvaikinimo byloje vaikas iš karto galės apsigyventi su tėvais, tai sukurs prielaidas vaikui greičiau integruotis į naują socialinę aplinką. Projekto nuostatos taip pat atitinka ir tėvių interesus, nes jie galės anksčiau atlikti visus veiksmus, reikalingus vaikui greičiau apsigyventi su jų šeima.

5. Galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikia imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus projektą, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką įstatymas turės kriminologinei situacijai ir korupcijai

Projektas nesusijęs su įtaka kriminologinei situacijai ir korupcijai.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir plėtrai

Projektas nesusijęs su įtaka verslo sąlygoms ir plėtrai.

8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokie šios srities teisės aktai tebegalioja ir kokius galiojančius teisės aktus būtina pakeisti ar panaikinti, priėmus teikiamą projektą

Priėmus projektą nereikės priimti jam įgyvendinti reikalingų teisės aktų.

9. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos, Įstatymų ir kitų teisės norminių aktų rengimo tvarkos įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas, o projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

Projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos, Įstatymų ir kitų teisės norminių aktų rengimo tvarkos įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Projekte nėra įtvirtinamos naujos sąvokos ir jas įvardijantys terminai.

10. Projekto atitiktis Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis bei Europos Sąjungos dokumentams.

Projektas atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas bei Europos Sąjungos dokumentus.

11. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia lydimųjų aktų, kas ir kada juos turėtų parengti, šių aktų metmenys

Projektui įgyvendinti naujų lydimųjų teisės aktų parengti nereikės.

12. Kiek biudžeto lėšų pareikalaus ar leis sutaupyti įstatymo įgyvendinimas

Teikiamo įstatymo projekto nuostatomis įgyvendinti papildomų valstybės biudžeto lėšų nereikės. Nustačius privalomą skubų teismo sprendimų įvaikinimo bylose vykdymą, jeigu vaikas gyvena valstybinėje globos institucijoje, bus sutaupytos valstybės biudžeto lėšos, nes valstybės biudžeto lėšomis nereikės išlaikyti įvaikintų vaikų teismo sprendimo įsiteisėjimo laikotarpiu.

13. Projekto autorius ar autorių grupė, įstatymo projekto iniciatorius

Projektą parengė Lietuvos advokatūra.

14. Projekto reikšminiai žodžiai

Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam įstatymo projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną *Eurovoc*: „įvaikinimas“, „įvaikinimo teisė“.